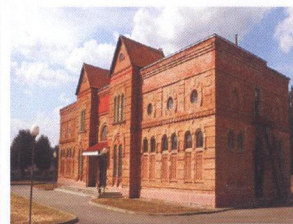
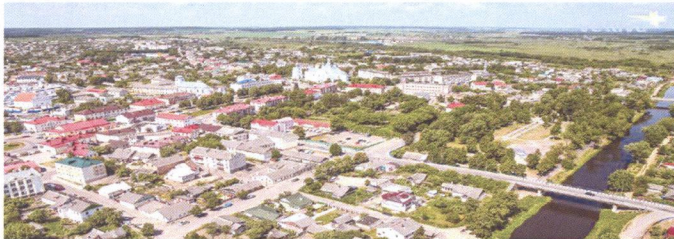

“СЛОНІМСКАЯ ЧЫТАННІ – 2019”
навукова-практычная канферэнцыя, прысвечаная Дню беларускага пісьменства

СЛОНІМ

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
ЦЭНТР ДАСЛЕДАВАННЯЎ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ,
МОВЫ І ЛІТАРАТУРЫ НАН БЕЛАРУСІ
ІНСТЫТУТ МОВАЗНАЎСТВА ІМЯ ЯКУБА КОЛАСА
МІНІСТЭРСТВА ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
ГРОДЗЕНСКИ АБЛАСНЫ ВЫКАНАЎЧЫ КАМІТЭТ
СЛОНІМСКИ РАЁННЫ ВЫКАНАЎЧЫ КАМІТЭТ

“СЛОНІМСКАЯ ЧЫТАННІ – 2019”

НАВУКОВА-ПРАКТЫЧНАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ,
ПРЫСВЕЧАНАЯ ДНЮ БЕЛАРУСКАГА ПІСЬМЕНСТВА

1 верасня 2019 г.

Год
малой
Радзімы

г. Слонім

ПРАГРАМА КАНФЕРЭНЦЫІ

Месца правядзення: Дзяржаўная ўстанова адукацыі “Сярэдняя школа № 5 г. Слоніма” (актавая зала)

Пачатак: 11.00

Рэгламент для дакладаў: 10 мін.

бул. Чырвонаармейская, д. 46

11.00–11.30 — АДКРЫЦЦЁ КАНФЕРЭНЦЫІ

ПРЫВІТАННІ Ў АДРАС УДЗЕЛЬНІКАЎ І ГАСЦЕЙ КАНФЕРЭНЦЫІ:

- **КАВАЛЕНЯ Аляксандр Аляксандравіч**, акадэмік-сакратар Аддзялення гуманітарных навук і мастацтваў Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар, член-карэспандэнт НАН Беларусі
- **БАЦЯН Сяргей Уладзіміравіч**, галоўны спецыяліст упраўлення культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
- **ЗЕЛЯНКО Вольга Уладзіміраўна**, намеснік дырэктара па навукова-даследчай рабоце Навукова-метадычнай установы “Нацыянальны інстытут адукацыі” Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, доктар педагагічных навук, дацэнт
- **ВЯРСОЦКІ Аляксандр Людвігавіч**, начальнік Галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы і па справах моладзі Гродзенскага абласнога выканаўчага камітэта
- **ХОМІЧ Генадзій Баляслававіч**, старшыня Слонімскага раённага выканаўчага камітэта
- **СТРУЖЭЦКІ Тадэвуш Іванавіч**, старшыня грамадскай арганізацыі “Беларускі фонд культуры”

ПРАГРАМА КАНФЕРЭНЦЫІ

Месца правядзення: Дзяржаўная ўстанова адукацыі “Сярэдняя школа № 5 г. Слоніма” (актавая зала)

Пачатак: 11.00

Рэгламент для дакладаў: 10 мін.

бул. Чырвонаярмейская, д. 46

11.00–11.30 — АДКРЫЦЦЁ КАНФЕРЭНЦЫІ

ПРЫВІТАННІ Ў АДРАС УДЗЕЛЬНІКАЎ І ГАСЦЕЙ КАНФЕРЭНЦЫІ:

- **КАВАЛЕНЯ Аляксандр Аляксандравіч**, акадэмік-сакратар Аддзялення гуманітарных навук і мастацтваў Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар, член-карэспандэнт НАН Беларусі
- **БАЦЯН Сяргей Уладзіміравіч**, галоўны спецыяліст упраўлення культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
- **ЗЕЛЯНКО Вольга Уладзіміраўна**, намеснік дырэктара па навукова-даследчай рабоце Навукова-метадычнай установы “Нацыянальны інстытут адукацыі” Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, доктар педагагічных навук, дацэнт
- **ВЯРСОЦКІ Аляксандр Людвігавіч**, начальнік Галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы і па справах моладзі Гродзенскага абласнога выканаўчага камітэта
- **ХОМІЧ Генадзій Баляславіч**, старшыня Слонімскага раённага выканаўчага камітэта
- **СТРУЖЭЦКІ Тадэвуш Іванавіч**, старшыня грамадскай арганізацыі “Беларускі фонд культуры”

ДАКЛАДЫ

11.30 – 11.40

ЛАКОТКА Аляксандр Іванавіч, дырэктар Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, доктар архітэктуры, акадэмік НАН Беларусі

“Роднае слова ў прасторы мастацкай культуры”

11.40 – 11.50

РАКУЦЬ Таццяна Пятроўна, кіраўнік комплекснага краязнаўчага музея “Дыяменты даўніны” дзяржаўнай установы адукацыі “Новадзявяткавіцкая сярэдняя школа Слонімскага раёна”

“Каштоўная гістарычная спадчына роднага краю як аб’ект навуковага даследавання”

11.50 – 12.00

ЛАКІЗА Вадзім Леанідавіч, намеснік дырэктара па навуковай рабоце Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

“Археалагічная спадчына Слонімшчыны: даследчыкі, помнікі і артэфакты”

12.00 – 12.10

МАКСІМОВІЧ Аляксандр Мікалаевіч, малодшы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, магістр гістарычных навук

“Археалагічнае вывучэнне сярэднявечных помнікаў Слонімшчыны”

12.10 – 12.20

ЛЯЦЭВІЧ Дар’я, вучаніца 11 класа дзяржаўнай установы адукацыі “Новадзявяткавіцкая сярэдняя школа Слонімскага раёна”

“Археалагічны комплекс у наваколлі вёскі Масілавічы Слонімскага раёна”

12.20 – 12.30

КЛЁСАЎ Сяргей Кузьміч, настаўнік географіі дзяржаўнай установы адукацыі “НПК Сялявіцкі яслі-сад – базавая школа Слонімскага раёна”, кандыдат філасофскіх навук

“Вывучэнне геалагічных аб’ектаў на тэрыторыі Азярніцкага сельскага Савета”

12.30 – 12.40

РАДЗЕЦКАЯ Ірына Яўгеньеўна, настаўнік гісторыі дзяржаўнай установы адукацыі “Сярэдняя школа № 2 г. Слоніма”

“Праблема лакалізацыі гістарычнага цэнтра горада Слоніма”

12.40 – 12.50

МЕЗЕНКА Ганна Міхайлаўна, загадчык кафедры агульнага і рускага мовазнаўства Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П.М.Машэрава, доктар філалагічных навук, прафесар

«Штрыхі да “ўрбананімнага партрэта” г. Слоніма»

12.50 – 13.00

КАПЫЛОЎ Ігар Лявонавіч, дырэктар філіяла “Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа” Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

«Штрыхі да “антрапанімнага партрэта” жыхароў Слонімскага раёна»

13.00 – 14.00 ПЕРАПЫНАК НА АБЕД

14.00 – 14.10

КУРЦОВА Вераніка Мікалаеўна, загадчык аддзела дыялекталогіі і лінгвагеаграфіі філіяла “Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа” Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

“Іван Кандратавіч Бялькевіч: даследчык скарбаў жывой народнай мовы”

14.10 – 14.20

БУДЗЬКО Ірына Уладзіміраўна, загадчык кафедры беларускай і рускай моў Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

«“Жыровіцкае Евангелле” XVI ст. як помнік беларускай гісторыі і культуры: новыя звесткі пра перапісчыка»

14.20 – 14.30

СЫНКОВА Ірына Анатольеўна, дацэнт кафедры мовазнаўства і краіназнаўства Усходу Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філасофскіх навук, дацэнт

«“Дваццаць дзевяць хурфаў”»: тэкст са Слонімскага кітаба ў кантэксце пісьмовай культуры беларускіх татарцаў»

14.30 – 14.40

ТАРЭЛКА Міхаіл Уладзіміравіч, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела славістыкі і тэорыі мовы філіяла “Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа” Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

“Беларускататарскія рукапісы слонімскага паходжання ў айчынных і замежных зборах”

14.40 – 14.50

САВЕРЧАНКА Іван Васільевіч, дырэктар філіяла “Інстытут літаратуразнаўства імя Янкі Купалы” Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, доктар філалагічных навук, прафесар

“Літаратурна-публіцыстычны талент Льва Сапегі”

14.50 – 15.00

ЯРМАЛІНСКАЯ Вераніка Мікалаеўна, загадчык аддзела тэатральнага мастацтва філіяла “Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы” Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, доктар мастацтвазнаўства, прафесар

“Тэатр Міхала Клеафаса Агінскага”

15.00 – 15.10

РАГОЙША Вячаслаў Пятровіч, прафесар кафедры тэарэтычнага і славянскага літаратуразнаўства Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, доктар філалагічных навук, прафесар

“Вобраз малой радзімы (Ракаўшчыны) у творчасці Алега Лойкі”

15.10 – 15.20

ВЕРАБЕЙ Анатоль Леанідавіч, дацэнт кафедры гісторыі беларускай літаратуры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

“Уладзімір Караткевіч і Алес Лойка”

15.20 – 15.30

ГАРАНІН Сяргей Лявонцьевіч, намеснік дырэктара па навуковай рабоце філіяла “Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа” Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, кандыдат філалагічных навук

“Жыровіцкія казанні пра цуды ў кантэксце рэлігійнай культуры Старажытнай Беларусі”

15.30 – 15.40

КЛЮТЧЭНЯ Вераніка Іванаўна, першы намеснік дырэктара Выдавецкага дома “Педагагічная прэса”

“Янка Саламевіч – энцыклапедыст, даследчык, збіральнік беларускіх псеўданімаў і крыптанімаў”

15.40 – 15.50

ТРАФІМЧЫК Анатоль Віктаравіч, вучоны сакратар філіяла “Інстытут літаратуразнаўства імя Янкі Купалы” Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, кандыдат філалагічных навук

“Падзел Беларусі ў асэнсаванні паэтаў Заходняй Беларусі і замежжа”

15.50 – 16.00

КАРНЕЙЧЫК Лілія Уладзіміраўна, выкладчык беларускай мовы і літаратуры вышэйшай катэгорыі ўстановы адукацыі “ Жыровіцкі дзяржаўны аграрна-тэхнічны каледж”

“Айчына зямная і нябёсная” (да 80-годдзя з дня нараджэння паэта Зьніча)

16.00 – 16.10 ПЕРАПЫНАК

16.10 – 16.20

ЗАБРОДСКАЯ Вольга Святаславаўна, рэдактар 1-й катэгорыі групы падрыхтоўкі і друку рукапісаў Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук

“Эпіталамы другой паловы XVI – першай паловы XVII ст.: геральдычны аспект”

16.20 – 16.30

АНІПЯРКОЎ Вадзім Вадзімавіч, старшы навуковы супрацоўнік аддзела крыніцазнаўства і археаграфіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

“Слоніўская канфедэрацыя 1792–1793: абставіны ўтварэння і накірункі дзейнасці”

16.30 – 16.40

ЛІШЫК Лізавета, ЗАХАРКЕВІЧ Ульяна, вучаніцы 9 класа дзяржаўнай установы адукацыі “Сярэдняя школа № 2 г. Слоніма”

“Асаблівасці тэматычнага багацця і паэтыкі любоўных песень Слоніўскага краю”

16.40 – 16.50

БОГАНЕВА Алена Міхайлаўна, навуковы супрацоўнік сектара этналінгвістыкі і фальклору філіяла “Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа” Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі

“Легендарныя і міфалагічныя наратывы Слоніўшчыны ў экспедыцыйных запісах 2000 г.”

16.50 – 17.00

ТРУБЧЫК Алена Генадзьеўна, старшы навуковы супрацоўнік аддзела ваеннай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук

“Школьная адукацыя на Слоніўшчыне ў час польска-савецкай вайны (1919–1921 гг.)”

БЕЛАРУСКАЯ МОВА – дзяржаўная мова Рэспублікі Беларусь, нацыянальная мова беларускага народа – з’яўляецца неад’емным атрыбутам незалежнасці краіны, найважнейшым сродкам камунікацыі ў асноўных сферах зносін, фактарам кансалідацыі і яднання беларускай нацыі, галоўным элементам беларускай культуры, сімвалам нацыянальнай свядомасці і ідэнтыфікацыі, сродкам захавання і перадачы сацыяльнага вопыту. Паўнаважнае і ўсебаковае развіццё нацыянальнай мовы з’яўляецца гарантам гуманітарнай бяспекі краіны, садзейнічае павышэнню міжнароднага прэстыжу дзяржавы.

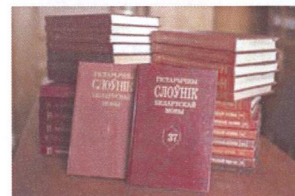

ІНСТЫТУТ МОВАЗНАЎСТВА ІМЯ ЯКУБА КОЛАСА – адна з найстарэйшых навукова-даследчых устаноў нашай краіны. Ён быў створаны 2 лістапада 1929 года рашэннем Прэзідыума Беларускай акадэміі навук на базе мовазнаўчых кафедраў і камісій, што існавалі ў структуры Інстытута беларускай культуры. З самага пачатку існавання дзейнасць Інстытута была накіравана на правядзенне сістэмных даследаванняў у галіне беларускага мовазнаўства, забеспячэнне патрэб моўнай практыкі і навучальнага працэсу, фарміраванне і падтрымку нацыянальна-культурных прыярытэтаў беларускага народа.

У Інстытуце мовазнаўства імя Якуба Коласа былі падрыхтаваны буйныя фундаментальныя працы па беларускай мове, якія не толькі забяспечылі міжнародны аўтарытэт беларускай філалагічнай навукі, але і засведчылі статус беларускай мовы як самастойнай высакаразвітай літаратурнай мовы, якая можа паспяхова абслугоўваць усе камунікатыўныя і культурныя патрэбы сучаснага беларускага грамадства, сталі тэарэтычнай і факталагічнай базай для вучэбнай літаратуры па беларускай мове для ўсіх узроўняў адукацыі.

Ад часу заснавання Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа ажыццяўляюцца сістэмныя даследаванні па гісторыі беларускага пісьменства. Найбуйнейшымі працамі ў гэтым напрамку з’яўляюцца “Гісторыя беларускай мовы” ў 2-х тамах (акадэмік А.І.Жураўскі, І.І.Крамко, А.К.Юрэвіч, А.І.Яновіч, 1967–1968 гг.), “Развіццё арфаграфічнай сістэмы старабеларускай мовы” (член-карэспандэнт НАН Беларусі А.М.Булыка, 1970), “Гістарычная лексікалогія беларускай мовы” (А.М.Булыка, А.І.Жураўскі, І.І.Крамко, З.К.Турэвіч, А.І.Яновіч і інш., 1970), “Мова беларускай пісьменнасці XIV–XVIII стст.” (А.М.Булыка, А.І.Жураўскі, І.І.Крамко, У.М.Свяжынскі, 1988), “Мова выданняў Францыска Скарыны” (А.М.Булыка, А.І.Жураўскі, У.М.Свяжынскі, 1990), “Рэлігійны слоўнік старабеларускай мовы” (І.У.Будзько, 2003), “Слуцае Евангелле: беларускі рукапіс XVI ст.” (Н.В. Паляшчук, Г.У.Федарэнка, Э.В.Ярмоленка, 2008), “Падручны гістарычны слоўнік субстантыўнай лексікі” у 2 т. (2012), “Кароткі гістарычны слоўнік беларускай мовы” (2015), “Лексіка старабеларускай літаратурна-пісьмовай мовы XIV – сярэдзіны XVI ст.” (2016) і інш.

Адна з найважнейшых падзей – выданне 37-томнага “Гістарычнага слоўніка беларускай мовы”, першага і адзінага ў айчынным гуманітарнай навуцы даведніка, які з максімальнай паўнатай адлюстроўвае багацце слоўнікавага фонду беларускай мовы XIV–XVIII стст., з’яўляецца надзейнай крыніцай пазнання мінулага Беларусі, дае змястоўную інфармацыю аб сацыяльна-эканамічным жыцці, матэрыяльнай і духоўнай культуры беларускага народа. У выпусках слоўніка дэталёвую лексікаграфічную апрацоўку атрымалі больш за 40 000 слоў, зафіксаваных у граматах, дагаворах, статутах, летапісах, хроніках, хранографіях, воінскіх і рыцарскіх раманах і аповесцях, мемуарных, публіцыстычных, навуковых і рэлігійных творах.

У Інстытуце ажыццяўляецца таксама комплекснае даследаванне сучаснага стану беларускай мовы, асноўных працэсаў і тэндэнцый эвалюцыі яе слоўнікавага складу і граматычнага ладу, сувязей з іншымі славянскімі і неславянскімі мовамі, а таксама падрыхтоўка факталагічнай базы для патрэб сучаснай моўнай практыкі і вучэбнага працэсу на ўсіх узроўнях адукацыі. Вынікам гэтага з’явіліся наступныя працы: “Граматычны слоўнік дзяслова” (2007, 2013); “Граматычны слоўнік назоўніка” (2008, 2013); “Граматычны слоўнік прыметніка, займенніка, лічэбніка, прыслоўя” (2009, 2013); “Русско-беларускі слоўнік” у 3-х тамах (2012, 10-е издание); “Беларуска-рускі слоўнік”

в 3-х томах (2012, 4-е издание), манаграфія “Дынаміка літаратурнай нормы сучаснай беларускай мовы” (2015), новы аднатомны “Глумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы” (2016), дыялектны слоўнік “Полацкія дыяменты” (2016), “Лінгвістычны мікраатлас Тураўшчыны” (2016), “Арфаэпічны слоўнік беларускай мовы” (2017), матэрыялы Ярушэвіча А.В. “Расейска-беларускі слоўнік. Архіўная спадчына” (І.У.Галуза, 2018), зборнік “Прастора мовы. Моўныя сувязі. Гісторыя слоў: выбраныя працы” (Г.А.Цыхун, 2018), манаграфія “Сінкрэтызм і нестандартная сінтаматыка прыслоўяў у паэтычным тэксте: (на матэрыяле беларускай і рускай паэзіі)” (В.К.Голубева, 2019), зборнік навуковых артыкулаў “Беларуская мова ў сакральнай сферы: гісторыя і сучаснасць” (2019) і інш. На сённяшні дзень у Інстытуце завяршаецца выданне шматтомнага “Этымалагічнага слоўніка беларускай мовы”, рыхтуецца да выдання новы фундаментальны “Глумачальны слоўнік беларускай мовы” ў 15 тамах.

У Інстытуце мовазнаўства падрыхтаваны Нацыянальны корпус беларускай мовы, аб’ём якога складае 251 000 000 словаўжыванняў. Корпус дазваляе шукаць дакладную форму слова, усе словаформы, словы па іх граматычных характарыстыках; магчымы пошук з улікам аўтара, года напісання, стылю, жанру.

У 2015 г. на базе Інстытута мовазнаўства створаны кластар “Міжнародная школа беларускай мовы і літаратуры”. У рамках дзейнасці кластара праводзяцца адкрытыя лекцыі, навукова-практычныя семінары, круглыя сталы па актуальных праблемах беларускага мовазнаўства, арганізуюцца сустрэчы з прадстаўнікамі розных краін замежжа, якія не толькі валодаюць беларускай мовай, але і прафесійна займаюцца пытаннямі беларусістыкі.

Інстытут мовазнаўства цесна супрацоўнічае з навуковымі і навучальнымі ўстановамі краін замежжа (Расіі, Украіны, Літвы, Латвіі, Польшчы, Чэхіі, Сербіі, Славакіі, Балгарыі, Германіі, Італіі, інш.). Праводзяцца сумесныя з вучонымі Расіі і Польшчы навуковыя даследаванні па вывучэнні гаворак памежных тэрыторый.

У Інстытуце мовазнаўства імя Якуба Коласа вядуцца даследаванні па найбуйнейшым у гісторыі сусветнай лінгвагеаграфіі шматгадовым міжнародным праекце “Агульнаславянскі лінгвістычны атлас» (АЛА), над якім працуюць мовазнаўцы 12 славянскіх краін і Германіі.

На базе Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа пастаянна працуюць Рэспубліканская тапанімічная камісія пры НАН Беларусі і Рэспубліканская тэрміналагічная камісія пры НАН Беларусі. Членамі камісій праводзяцца кансультацыі, даюцца каментары па пытаннях, звязаных з тапанімікай і тэрміналогіяй, рыхтуюцца заключэнні на запыт дзяржаўных устаноў краіны, судовых і выканаўчых органаў, зваротаў арганізацый і грамадзян.

Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа таксама аказвае паслугі па лінгвістычнай экспертызе тэкстаў, устанавленні ідэнтычнасці запісаў у дакументах, па перакладзе інфармацыі на беларускую мову на сайтах, інш.

ВЫДАННІ ІНСТЫТУТА МОВАЗНАЎСТВА ІМЯ ЯКУБА КОЛАСА

220072, г. Мінск, вул. Сурганова, 1/2

тэл./факс: (+375 17) 284 18 85

<http://iml.basnet.by>

e-mail: inlinasbel@tut.by